

ปีใหม่...ตายมากกว่าเดิม

นพ.วิทยา ชาติบัญญัติ

ผู้อำนวยการศูนย์ความร่วมมือระหว่างองค์การอนามัยโลกด้านการการป้องกันอุบัติเหตุ

เหมือนว่ามาตรการเข้มงวดเพื่อป้องกันอุบัติเหตุทางถนนปีนี้จะเข้มข้นถึงขั้นยึดรถคนเมาแล้วขับ แต่ทำไมยอดคนเสียชีวิตกลับมากกว่าเดิม

นี่ขนาดช่วงเวลาที่มาตรการของรัฐเข้มข้นสุดๆ แล้ววันธรรมดาที่ทุกอย่างปล่อยตามบุญตามกรรม ความสูญเสียจะยิ่งมากกว่านี้อีกสักกี่เท่า คุณหมอไพบุลย์ สิริวงค์ไพศาล จากคณะแพทยศาสตร์ รามาธิบดี ได้รายงานไว้ว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุทางถนน แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนต้น (proximal determinant) คือปัจจัยที่เอื้อต่อการเกิดอุบัติเหตุ ประกอบด้วย คน รถ ถนน ส่วนปลาย(distal determinant) คือปัจจัยที่ควบคุมไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ ประกอบด้วย นโยบาย ทรัพยากรที่สนับสนุนการทำงาน ผู้สนองนโยบาย และ แผนปฏิบัติงาน แต่ไม่ว่า จะเป็นปัจจัยส่วนต้น หรือปัจจัยส่วนปลาย องค์ประกอบสำคัญที่สุด คือองค์ประกอบเรื่องคน เพราะคนที่ควบคุมไม่ให้เกิดอุบัติเหตุรวมถึงผู้บริหารระดับสูงจำนวนมาก ก็คือคนที่มาจากสังคม

วัฒนธรรม ที่มีพฤติกรรม ความเชื่อเหมือนคนอื่นๆ ที่อยู่ในสังคมนั้นๆ ทั้งๆที่ความสูญเสียจากภัยบนถนนของเมืองไทยจะสูงเป็นอันดับสองของโลก แต่ดูเหมือนคนไทยและผู้บริหารไทย จะไม่รู้สิกรูสาอะไรกับความสูญเสียนี้ อาจารย์วรารักษ์ สามโกเศศ ได้เขียนไว้ในสกุลไทย ฉบับที่ 3193 อ้างอิงถึงข้อเขียนของ Dan Ariely ว่า พฤติกรรมแปลกของมนุษย์มีค่าอธิบาย โดยมีประเด็นที่เอามาประยุกต์กับพฤติกรรมการใช้รถใช้ถนน รวมไปถึงผู้ควบคุมความปลอดภัยทางถนนของเมืองไทยได้คือ

1. คนมักยอมรับความสะดวกสบายเฉพาะหน้าโดยไม่คิดถึงอันตราย และความเสียหายร้ายแรงที่จะเป็นผลกระทบตามมา เรียกง่ายๆว่า มักราย เอาสบายเข้าว่า ตัวอย่างที่เห็นซ้ำๆ ทุกวันทุกคืน ไม่ว่าจะที่ไหน ในประเทศไทย ก็เป็นเหมือนกัน เช่น
 - คนขับรถยนต์ในรถ ในทุก ยูเทริน
 - ฝ่าไฟแดง ทั้งที่รู้ว่าเป็นไฟแดง ซึ่งไม่รู้ว่าจะรีบไปไหน
 - จอดรถข้างทาง ในที่มืด โดยไม่สนใจ หรือหวังว่ารถคนอื่นจะขับขึ้นมาชน
 - จอดรถซ้อน ทั้งที่เลยไปอีกหน่อยก็มีที่จอด
 - รับโทรศัพท์ อ่านข้อความ ส่งข้อความขณะขับรถ
 - ไม่ใส่หมวกกันน็อค ไม่คาดเข็มขัดนิรภัย
 - ขับเร็วมาก รีบมาก
 - ง่วงแล้ว แต่ก็ยังทนขับ โดยคิดว่าอีกนิดเดียวก็จะถึงแล้ว
 - เอารถเมล์ 2 ชั้นมาวิ่งเพื่อจะไดรับผู้โดยสารเพิ่ม
 - รถตู้โดยสารบรรทุกผู้โดยสารเกิน
 - ฯลฯ

2. ผิดวันประกันพรุ่ง เป็นสมบัติของมนุษยชาติมานานแสนนานในทุกสังคม พุดง่ายๆก็คือชี้เกี้ยว ไร้วินัย ไม่รับผิดชอบ ตัวอย่างที่เห็นๆเป็นประจำ

- ไม่ทำ ไม่ต่อ พรบ.คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ
- ไม่เช็คเครื่อง ไม่เปลี่ยนไฟรถที่เสีย ไม่เปลี่ยนผ้าเบรก ไม่เปลี่ยนยางที่หมดสภาพแล้ว
- ตำรวจไม่จับคนไม่ใส่หมวก ไม่คาดเข็มขัด คนขับรถเร็ว คนเมาแล้วขับ
- เส้นสีบนถนนที่เลือนลางจนมองไม่เห็นเป็นแรมปี ก็ยังไม่มาขีดมาเขียนใหม่
- ไฟสัญญาณจราจร ชำรุดมาช้านาน ไม่เอามาเปลี่ยนซักที
- คนทำถนน เจาะขุดถนน เป็นหลุมเป็นบ่อ แต่ไม่ติดป้าย ติดไฟ ทำคอกกันเดือน

-ฯลฯ

3. ไม่คิดว่าภัยบนถนน เป็นภัยใกล้ตัว มนุษย์ กลัวภัยใกล้ตัว มากกว่าไกลตัวเสมอ ปรากฏการณ์และความคิดความเห็นที่ประสบพบเห็น อยู่เสมอ

- ขับขี่มาตั้งหลายปี ไม่เห็นเคยเกิดอุบัติเหตุ ไม่เคยคิดว่าจะเกิดอุบัติเหตุ
- ไม่เคยคิดว่าจะถูกจับ ถึงถูกจับก็ไม่กลัว เพราะมีเส้น
- ถึงขับเร็ว เมาแล้วขับ ไม่ใส่หมวก ไม่คาดเข็มขัด ไม่เคยถูกจับซะที ยิ่งฝ่าไฟแดง ขับย้อนศร ยิ่งไม่เคยต้องถูกจับ
- ถึงจะเกิดเหตุอะไรก็ตามสำหรับบ้านเรา คนขับ ก็ต้องเป็นคนรับผิดชอบทุกที ไม่เคยมีเรื่อง เดือดร้อนไปถึงบริษัท ไปถึงตำรวจ แขวงทางหลวง ขนส่ง

-ฯลฯ

ปัญหาเรื่องอุบัติเหตุทางถนน มีรากเหง้าทางพฤติกรรมที่ซับซ้อน ไม่ใช่จะแก้ไขได้เพียงแค่ประกาศว่าเป็นวาระแห่งชาติ หรือแค่ยึดรถคนเมาแล้วขับ แล้วหวังว่าความสูญเสียชีวิตจะลดลง

การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน ต้องเข้าใจธรรมชาติของปัญหา เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ ต้องวิเคราะห์เพื่อความเข้าใจ สุดท้ายจะสามารถกำหนดวิธีการแก้ปัญหา

จากการวิเคราะห์ ฐานรากของพฤติกรรมมนุษย์ข้างต้น การแก้ปัญหามันเกิดทางถนนให้ประสบผลสำเร็จ จำเป็นจะต้อง

1. ต้องเพิ่มการบังคับใช้ กฎหมายอย่างเข้มข้น ทุกวัน ทุกเวลา ไม่เฉพาะปีใหม่ สงกรานต์ เพื่อจัดการกับความมั่งงาย ชี้เกี้ยว ไร้วินัย เอาสบายเข้าว่าของผู้คน
2. เมื่อเกิดเหตุต้องมีการสอบสวนสาเหตุ และถ้าสาเหตุที่เกิด เกิดจากความบกพร่องของหน่วยงาน หน่วยงานต้องร่วมรับผิดชอบ
3. ต้องประชาสัมพันธ์อย่างเข้มข้นให้ประชาชนทุกคนในประเทศนี้ได้ตระหนักว่า เหตุบนถนนเป็นภัยใกล้ตัว เช่นการไม่ใส่หมวกกันน็อก หรือไม่คาดเข็มขัด หรือขับเร็ว เมาแล้วขับ เมื่อเกิดเหตุ จะทำให้เกิดผลอย่างไร ต่อตัวเอง

4. ต้องมีระบบข้อมูล เพื่อกำกับติดตามการทำงานของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์สถานการณ์การเจ็บป่วย พิการ เสียชีวิต ที่เป็นจริง

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ **ประเทศของเราจำเป็นต้องมีสถาบันเพื่อความปลอดภัยทางถนน** ที่ทำหน้าที่ประสานการดำเนินงานตามที่กล่าวมาอย่างเข้มข้น และจริงจัง จึงจะสามารถจัดการกับปัญหาที่ยิ่งใหญ่และสลับซับซ้อนให้ประสบความสำเร็จได้